

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Politické strany II

Politické strany mohou být klasifikovány podle politických ideologií (např. strany liberální, konzervativní, komunistické, socialistické, fašistické, ekologické aj.). Nejznámější je dělení politických stran podle místa v **politickém spektru** na ose levice – pravice. Takové schéma nazýváme lineární. **Levicové strany** zdůrazňují kolektivismus, sociální odpovědnost státu, státní zásahy do ekonomiky a rovnost výsledků. **Pravicové strany** naopak upřednostňují individualismus, minimální odpovědnost státu, liberální trh a rovnost příležitostí. Toto rozdělení pochází z Francie 18. století, kde v tehdejším parlamentu seděli zástupci demokratické části nalevo od předsedajícího, kdežto zástupci šlechty napravo. Dnes je již tato klasifikace považována za zastaralou pro svůj zjednodušující pohled. Mnohé politické strany často činí kroky, které jsou charakteristické spíše pro druhou stranu politického spektra.

Kromě levicových a pravicových stran rozlišujeme ještě **tzv. centristické strany (strany středu)**, které stojí mezi levicí a pravicí. Jejich výhodou je, že mohou uzavřít koalici s levicovou i pravicovou stranou. Středové strany se zaměřují na široké střední vrstvy společnosti, zklamané či dosud nerozhodnuté voliče.

Strany, které se nacházejí na okraji politického spektra a které usilují o rozpad volné soutěže politických stran, označujeme jako **extrémistické (fundamentalistické)**. Většinou jsou postavené na důsledném dodržování jediného principu, který zpravidla představuje ve společnosti menšinový názor (snaží se prosadit vládu jediné ideologie, náboženství, rasy, např. usilují o potlačení práv menšin apod.). K extrémistickým stranám řadíme strany komunistické, ultralevicové, anarchistické, ultrapravicové, rasistické, nacionalistické, separatistické, autonomistické, extrémně ekologické apod. Ve většině demokratických států existuje možnost takovou stranu rozpustit, pokud by jednala v rozporu s ústavou.

1. Uveďte příklady levicových, pravicových a středových stran politického spektra ČR.

2. Uveďte příklady extrémistických stran politického spektra ČR.

3. Přečtěte si body politického programu jedné české politické strany a vypracujte úkoly.

Svou politiku stavíme na zásadách solidarity, vzájemné pomoci mezi bohatými a chudými, mezi mladší a starší generací, mezi zdravými a nemocnými. Vzájemnou výpomoc lidí podporuje a doplňuje stát, a to především ve vztahu k těm, kteří jsou sociálně oslabeni či jinak znevýhodněni. Ani rovnost příležitostí, ani uplatnění principu solidarity nemůže překonat přirozenou existenci nerovností podmínek a kvality života jednotlivců i rodin. Sociální nerovnosti by však neměly přerůstát únosnou mez a měly by být společností vnímány jako přijatelné a užitečné. Proto usilujeme prostřednictvím veřejných rozpočtů a daňové soustavy

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

o takovou míru přerozdělování, která zajišťuje všem občanům rovný přístup k veřejným sociálním službám a takové životní podmínky, které umožňují vést hodnotný a důstojný život.

- Určete, o jakou stranu se jedná a do jaké části politického spektra ji můžeme zařadit.
- Vysvětlete stručně, jaký politický program tato strana prosazuje.
- Posuďte, ke které politické ideologii se tato strana přiklání.

Stranický systém

Stranický systém představuje uspořádání politických stran a jejich vztahů na regionální, státní či mezinárodní úrovni. Jde zejména o počet politických stran a jejich vzájemné působení. Politické strany v něm mohou hrát např. roli **vládní koalice**, což je seskupení dvou i více stran (často s podobným politickým programem) s cílem vytvoření společné vlády. To je nutné zejména v politických systémech s poměrným volebním zastoupením, které vyžadují většinovou účast ve vládě. Opakem koalice je **opozice** – jedná se o strany, které se na vládě nepodílejí; plní důležitou roli kontroly a kritiky vlády.

Podle počtu politických stran rozlišujeme několik typů stranických systémů. V **systému dvou stran** působí dvě přibližně stejně silné politické strany, které se střídají u moci. Bývá obvyklé, že strana, která vyhraje ve volbách, je schopna díky většině získaných křesel v parlamentu vytvořit vládu sama. Příkladem může být Velká Británie. Pro **systémy více stran** jsou naopak typické vládní koalice. Příkladem je Česká republika. Zvláštním typem je **systém dominantní strany**. Dominantní strana je po několik desetiletí ve vládě nebo je hlavní silou v koalici (pravidelně získává okolo 40% hlasů), i přes svůj zisk však často není schopna sama vytvořit vládu, a musí se proto spoléhat na podporu některé z menších stran. Příkladem jsou Norsko a Švédsko, kde dominantní roli hrají sociálnědemokratické strany. Existují i **systémy jedné strany**, kde jedna strana má zákonný i faktický monopol v politice a řídí a kontroluje prakticky celou společnost. Příkladem jsou strany v totalitních režimech (např. KSČ v Československu v letech 1948-1989). Jiný charakter má existence jedné strany v rozvojových zemích, kde tyto strany vzešly z osvobozenického hnutí proti koloniální nadvládě, a tím si získaly podporu veřejnosti (např. v Ghaně nebo Bangladéši).

4. Vyjmenujte všechny parlamentní strany v ČR, rozlište je na vládnoucí a opoziční a uveďte jejich předsedy.

5. Popište stranický systém vybrané evropské země.

Použitá literatura:

DAVID, R. *Politologie. Základy společenských věd*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2000.

KOL. AUT. *Společenské vědy pro střední školy. 2. díl*. Brno: Didaktis, 2010.

<http://www.cssd.cz/program/hodnoty-cile-a-principy-cssd/>